Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 61

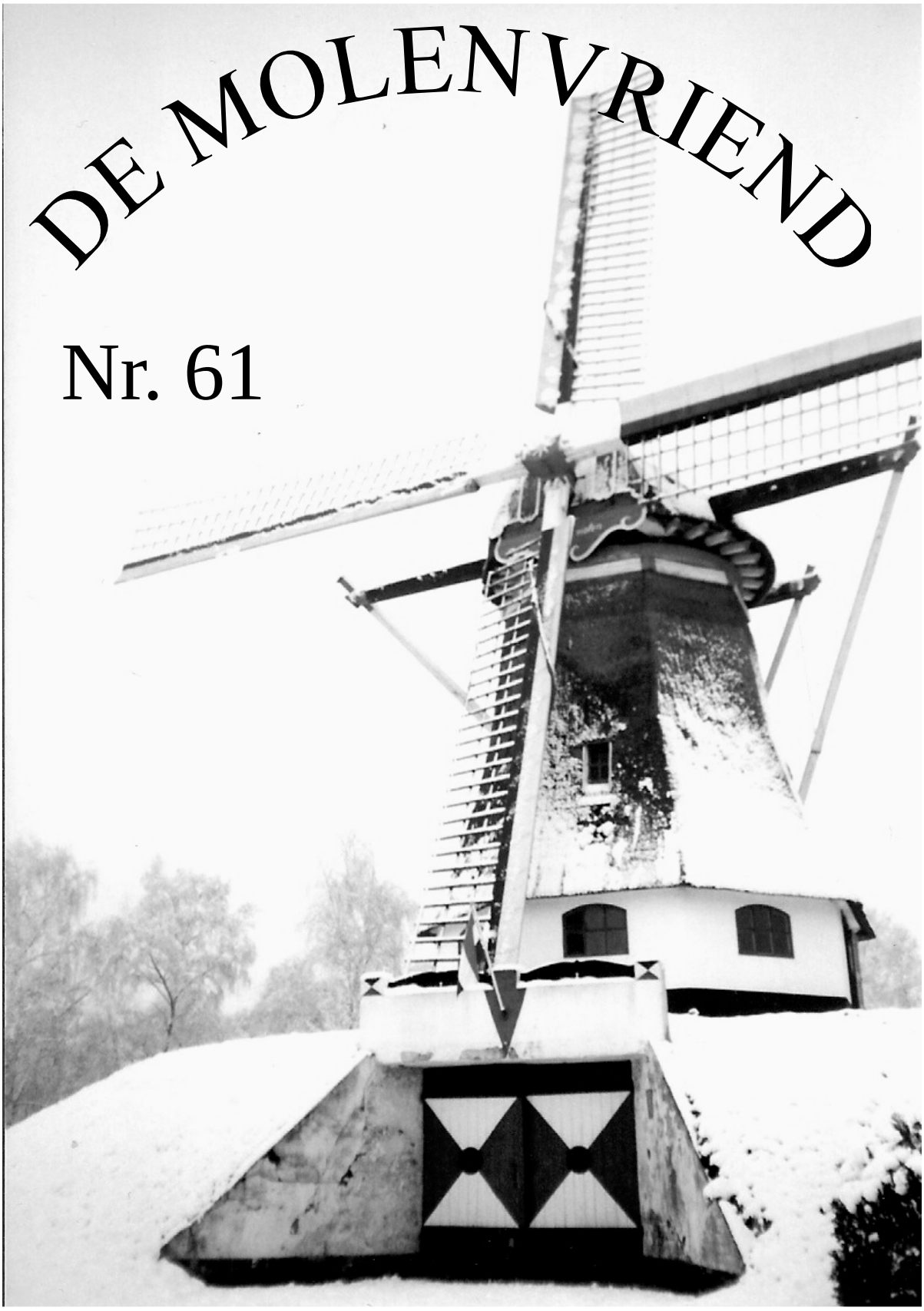

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en Noord-Limburg

BESTUUR

VOORZITTER	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	Fax 0842-110623	E-mail: molenvrienden@home.nl
PENNINGMEESTER	Frits Harteman	Bilderbeekstraat 23
	Tel. 0485-572271	5831 CW BOXMEER
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-322460	Park 8
	Fax 0842-110623	5446 PH WANROIJ
	GIRONUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Hans Heijs	Steenstraat 85A
	Tel. 0485-577330	5831 JC BOXMEER
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

Colofon

Jaargang 23, nummer 3, december 2007
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is • 10,--. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de girorekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers • 1,50.
ISSN 1384 8526

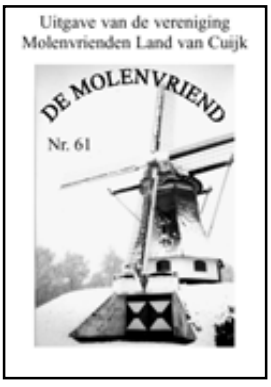

REDACTIE *Harry Daverveld* *Mari Goossens*
Frits Harteman *Peter Simons*
Marko Sturm *Paul Verheijen*

REDACTIEADRES *D. Boutsstraat 25* *5831 VN BOXMEER*
e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Gerd Hage, Harrie Kaanen, Peter Pouwels, Jan van Riet, Stefan Willems*

ILLUSTRATIES *Mari Goossens, Frits Harteman, Harry Kaak, Ludger Pauls, Peter Pouwels, Stefan Willems*

VOORPAGINA *De Gerarda te Heijen in de sneeuw (foto Harry Kaak)*
Zal de komende winter ons ook weer mooie sneeuwfoto's opleveren?

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**
pagina 3 **In dit nummer**
Van de redactie
pagina 4 **Mededelingen van het bestuur**
pagina 5 **Trouwerij van Lydia Janssen en Paul Verheijen**
door: Mari Goossens
pagina 6 **In memoriam – Gerard Boeijen**
door: Jan van Riet
pagina 6 **Het Tôntjes-feest**
door: Jan van Riet
pagina 7 **Het was een mooie dag**
verslag molenfeest op de Jan van Cuijk van 19 augustus jl.
door: Stefan Willems
pagina 8 **Jaar van de molens**
verslag activiteiten in de gemeente Boxmeer
door: Frits Harteman, John Houben, Harrie Kaanen en Paul Verheijen
pagina 10 **De Kilsdonkse molen**
door: Mari Goossens
pagina 14 **Excursie naar Xanten**
door: Frits Harteman
pagina 15 **Molenpoëzie**
pagina 16 **De molenbiotoop**
de actuele situatie van de biotoop van de Gerarda te Heijen
door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 18 **Het bloed kruipt waar het niet gaan kan**
door: Peter Pouwels
pagina 19 **Aan de licht**
door: Gerd Hage
pagina 19 **Übung macht den Meister**
door: Gerd Hage en Peter Pouwels
pagina 20 **Molens in de regio**
door: Mari Goossens en Marko Sturm

Van de redactie

Kort voor of rond de feestdagen kunnen we de laatste Molenvriend in het “Jaar van de molen” 2007 uitbrengen. Een jaar waarin, ook in onze regio, volop activiteiten waren om de molens onder de aandacht van een breed publiek te brengen. In dit nummer is een verslag opgenomen van de laatste activiteiten die in het kader van het Jaar van de molen georganiseerd werden.

Een ander project dat wellicht reeds de aandacht van onze lezers heeft getrokken, is de restauratie/herbouw van de Kilsdonkse molen in Heeswijk-Dinther. Onze voorzitter en redactielid Mari Goossens heeft een bijzondere band met deze molen en vertelt in dit nummer meer over de geschiedenis en het restauratieproject.

Namens de redactie wens ik onze lezers prettige feestdagen en een behouden jaarwisseling voor onze molens.

Marko Sturm

Mededelingen van het bestuur

Het Jaar van de Molen loopt ten einde, de balans kan worden opgemaakt. Het was een bewogen jaar met hoogtepunten, maar ook met dieptepunten. Voor mij persoonlijk was het een dieptepunt met het ongeluk op de Heimolen. Na een lange troosteloze aanblik is het herstel van de molen begonnen en zal ook het een en het ander binnen in de molen hersteld worden. Het herstel van mijzelf is ook op de goede weg.
Maar nu naar de hoogtepunten. Het bestuur is zeer tevreden over de inzet van onze molenaars met het organiseren van de diverse activiteiten. Wij zijn ook zeer blij met de aandacht die er is geweest in de pers en de diverse media voor de georganiseerde activiteiten. De publieke belangstelling was boven verwachting en jong en oud waren ook zeer tevreden over wat er te zien was. Het was ook zeer leuk dat de bewoners van verzorgingshuis De Lookant in Wanroij twee themaweken hadden georganiseerd in hun huis met o.a. een tentoonstelling met de borden van onze vereniging en verzamelde attributen over de molens, zo ook was er een lezing door de molenaars Harry en Walter en gingen de oudjes een rondrit maken langs de molens en nog diverse andere activiteiten. Zo zie je maar dat de belangstelling ook uit een geheel andere hoek kan komen en dat de inbreng van andere vrijwilligers ook zeer hartverwarmend is. Wat bijna het belangrijkste is en waarover nog niet gesproken is, dat dit jaar ook weer eens een versterking van ons molenaarscorps heeft opgeleverd, er zijn op dit moment 5 nieuwe leerling-molenaars uit ons gebied aan de slag bij de diverse molens. Het Jaar van de Molens heeft ook deze mensen over de streep getrokken om deze fijne hobby te gaan uitoefenen, het bestuur wenst jullie dan ook zeer veel succes en kom overal een keertje meelopen of gewoon lekker koffie drinken dan leer je het vak en ook de andere molenaars goed kennen.
Al deze positieve dingen over het jaar van de molen hebben wij dan ook bericht aan de Stichting Jaar van de Molens om ook mee te kunnen delen in de geldsom van EUR 400.000,-.
Bij het schrijven van dit bericht is mij nog niet bekend of er ook iets voor ons bij is. Al deze zaken hebben wij ook meegenomen in het molenaarsoverleg op 12 december.

Het bestuur heeft zich voorgenomen om het komende voorjaar weer een Molendag te organiseren voor al onze molens en wel op 2e Paasdag 24 maart 2008. De lente is dan net begonnen en het lijkt ons dan leuk om weer een frisse start te maken met alle molens in het Land van Cuijk en Noord-Limburg. Tijdens het molenaarsoverleg is er besproken hoe we dit gaan opzetten. Wij hopen dan dat ook deze open dag weer flink in de positieve belangstelling zal staan.
Zoals jullie weten staan er bij de molens in het Land van Cuijk publicatieborden, dit zijn kwalitatief zeer goede borden en vandalismebestendig. Nu heeft het bestuur zich voorgenomen om ook de molens in Noord-Limburg hiermee te voorzien. We zijn bezig om de prijzen voor deze borden vastgesteld te krijgen en dan zullen de moleneigenaren en lokale overheden benaderd worden om ons hierin geldelijk te steunen. Later meer hierover.
Ook kan ik u al berichten dat de datum van de algemene jaarvergadering is vastgesteld op 26 februari 2008. Hierover ontvangt u t.z.t. een uitnodiging die vergezeld zal gaan van de acceptgiro voor de jaarlijkse contributie, wij hopen dat u weer allen onze vereniging zult steunen.
Dan wil ik eindigen met u allen een voorspoedig en gezond 2008 toe te wensen namens het bestuur en wij hopen dat het komende jaar weer alle molens zullen draaien.

Walter Cornelissen
Secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Trouwerij van Lydia Janssen en Paul Verheijen

Paul en Lydia wonen al 3 jaar samen in Rijkevoort. Ruim een half jaar geleden hebben zij alsnog het besluit genomen om samen in het huwelijksbootje te stappen. 2007 zal voor hen, ook om andere redenen, een gedenkwaardig jaar blijven. Lydia is geslaagd voor haar examen registeraccountant en heeft inmiddels een andere baan gekregen. Paul is gediplomeerd molenaar geworden. Ook hebben ze grond gekocht in Rijkevoort achter de kerk tegenover de molen om een nieuw huis te gaan bouwen.

Als voorbereiding tot de trouwerij hoort er tegenwoordig een vrijgezellendag bij. Paul had met zijn 1 april grap op de molen, molenwiekdraaien, zijn vrienden voor gek gezet. Die vonden een grap bij de molen een leuk idee om Paul eens terug te pakken. Ze schakelden de brandweer in en zetten een brand op de molen in scène. Maar Paul had al wel door dat er die dag iets te gebeuren stond. Dus toen er 29 september brandalarm geslagen werd kwam hij rustig met Lydia aan fietsen. Het was een hele consternatie, het halve dorp was uitgelopen. Ook Paul kreeg de volle laag, maar hij pakte snel de brandslang, bluste de molen en zijn vrienden.
Die hadden verder die dag echt molendraaien voor Paul op de molen in Sloten georganiseerd. Jammer genoeg kon dat vanwege de te gladde stelling niet doorgaan.

Het paar zou 11 oktober voor de wet trouwen in het Elzendaalklooster in Boxmeer en op 12 oktober voor de kerk in Rijkevoort.
Daarom begon ondergetekende 's woensdags met het versieren van de molen, waarbij hij nog assistentie en appelflappen kreeg van het jonge stel. 's Avonds met behulp van Peter Simons en Jan Selten brachten we de verrassing aan. Twee fietsen met de voorwielen tegen elkaar als symbool voor de ringen op de stelling. Het idee van hun trouwkaart.

Op de trouwdag zelf hadden ze om half twaalf ontvangst met koffie en een fotosessie op de molen, met een old timer, 'n oude Opel Kaptein. Lydia mocht met haar mooie trouwjurk niet de stelling op en moest beneden op een laken blijven staan om haar sleep te beschermen. Het was een gezellige happening.

Om 13.30 begon de dienst die door de uit Limburg ingehuurde pastor prachtig werd voorgegaan. Ook de gezangen werden heel mooi vertolkt door een triootje met begeleiding door een elektrische piano (Sizzling). Na de kerk ging het pasgetrouwde stel nog wat bruidsfoto's maken waarna de receptie bij Riche in Boxmeer volgde. Die werd ook door enkele molenaars bezocht. Na het diner kwam de muziek van Lydia een serenade verzorgen. Tot slot volgde de feestavond met de nodige voordrachtjes van familie en vrienden. Het geheel werd omlijst met muziek van Marble, een band uit Afferden. Het was een heel gezellige dag waarop zij nog lang met plezier naar zullen kunnen terug zien. Ook vanaf deze plaats wensen wij het jonge paar nog veel geluk en voorspoed en Paul een stevige standvastige wind.

Tekst en foto's: Mari Goossens

In memoriam

Gerard Boeijen

Op 7 oktober is aan de gevolgen van een noodlottig verkeersongeval Gerard Boeijen in de leeftijd van 65 jaar overleden.

Gerard was vanaf de oprichting in 1993 verbonden aan Molenstichting Oploo-Wanroij. Vooral met betrekking tot de watermolen, de verbouwing hiervan ten behoeve van het Gilde Sint-Matthias en de terreinen rondom was hij een zeer betrokken en actief bestuurslid dat zelf graag de handen uit de mouwen stak.

O.a. voor zijn verdiensten rond de watermolen heeft Gerard in 2005 een koninklijke onderscheiding ontvangen.
Vele verenigingen uit Oploo zullen Gerard missen als gangmaker en inspirator.

We wensen zijn vrouw Corrie, zijn kinderen en kleinkinderen veel sterkte.

Namens Molenstichting Oploo-Wanroij,

Jan van Riet

Het Tôntjes-feest

In 2003 is het beeld van Tôntje d'n Dwerg onthuld. Het beeld is door de Oploose gemeenschap betaald. Het beeld staat symbool voor het leven zo'n 150 jaar geleden, De Peel, en het gegeven dat het leven voor een groot deel wordt bepaald door omstandigheden die we niet zelf in de hand hebben.

Om de financiering rond te krijgen is er bij de onthulling en de jaren daarop van alles georganiseerd om het beeld af te betalen.

De festiviteiten werden goed bezocht en dit was reden voor een comité om elk jaar het Tôntjes-feest te organiseren.
Zondag 19 augustus was het weer zover. De bijna traditionele wandel- en fietstocht is gehouden. Er reed een paardentram met gids door Oploo. Men kon meezingen met de Liederentôffel, ondersteund door een seniorenorkest en de zanggroep Joyim. Een Peelwerker met originele plaggenhut maakte bezems en vertelde over het leven in de Peel van 100 jaar geleden.
In de watermolen, die de gehele dag heeft gedraaid, werd een doorlopende film gedraaid van de totstandkoming en onthulling van het beeld van Tôntje d'n Dwerg. Er werd een lezing gehouden over de Peel en een nieuw boek over de Peel werd gepresenteerd.
Voor een goed natje en droogje werd gezorgd waarbij de rijstepap en pannenkoek favoriet waren.

Tevens werd op deze dag het Tôntjespad onhuld. Het sluitstuk van een grote herinrichting van het watermolenterrein.

In augustus 2008 wordt er zeker weer een Tôntjesdag gehouden. De molens zullen dan een grote rol spelen omdat de stichting Graancirkel met dorsdemonstraties enz. aan deze dag zal meedoen.

Jan van Riet

Het was een mooie dag

Verslag molenfeest op de Jan van Cuijk

Onder een stralende zon namen zondag 19 augustus jongstleden de wethouders Ko Kroet en Jos Janssen namens de gemeente Cuijk de nieuwe molenzeilen in ontvangst. Molenaar Stefan Willems vertelde in zijn welkomstwoord dat het onderhoud van de Cuijkse molen veel geld kost en namens vele Cuijkse molenliefhebbers kon hij aan de eigenaar 4 nieuwe molenzeilen aanbieden.
Molenaar Stefan Willems hoopt dat de Jan van Cuijk het komende jaar ook voor een subsidietoekenning in aanmerking komt.
"Voorlopig hebben we namens vele gulle gevers nieuwe molenzeilen voor de molen, waar we de komende 25 jaar weer mee vooruit kunnen" aldus de gelukkige molenaar. Wethouder Kroet benadrukte in zijn dankwoord, dat we blij mogen zijn dat er hier op de molen een team met enthousiaste molenaars is dat de molen draaiende houdt. De jongens steken er veel vrije tijd in om de molen te onderhouden en te laten draaien. "Op zulke mensen moeten we zuinig zijn" aldus wethouder Kroet.
Terugkijkend op deze dag mogen wij als organisatie niet klagen. We hebben na schatting een kleine 900 personen over de vloer gehad aldus Cor van Iersel, die namens de Wijkraad een informatiebord kon overhandigen aan de gemeente Cuijk. Tijdens de molendag was er volop kindervertier. Er werd er dan ook driftig op los gesprongen op de luchtkussens. En de poffertjes en de molenbroden gingen letterlijk als zoete broodjes over de toonbank. De molenmarkt werd eveneens druk bezocht en menig kind heeft staan kijken bij het schaapje van de Hofseweide uit St.-Agatha. Kortom een geslaagde molendag die zeker voor herhaling vatbaar is.

Stefan Willems

aanbieden van de nieuwe zeilen van de Jan van Cuijk

Jaar van de molens

Verslag van 9 september 2007

De Martinus te Beugen

Molendag in het kader van het Jaar van de Molen. Molentjes op de rotonde bij Beugen en kleurige reclameborden bij de toegangswegen naar het dorp kondigden het al aan. Na een lange voorbereiding kon op 9 september ook op de Martinus het jaar van de molen gevierd worden. Deze gebeurtenis kon eigenlijk in twee delen gesplitst worden, de molen en de feestelijkheden rond de molen. Wat de molen betreft waren de activiteiten daar eenvoudig vergeleken met het "buitengebeuren". Om maar met de molen te beginnen. Deze was gepavoiseerd en de belt versierd met molentjes, gemaakt door de schoolkinderen van Beugen. In de entree was een kleine expositie met foto's en historische bescheiden etc. Een dvd vertoonde op breedbeeld een oude film over het molengebeuren in vroegere tijden. Er was voldoende maalgoed en 's middags voldoende wind om te malen, maar de drukte maakte dat helaas voor de molenaars onmogelijk. Verder werd de buil uitgeprobeerd en tot ieders verbazing werkte deze tot volle tevredenheid. De eerste bloem, griezen en zemelen konden bekeken worden, niet alleen door de bezoekers maar ook door de camera van de BLOS die aanwezig was om de activiteiten op het scherm te kunnen zetten.

Wat ook met zeer grote belangstelling bekeken werd waren de gebeurtenissen buiten op het molenterrein en de straat, die gedeeltelijk voor het verkeer afgesloten was. Eigenlijk is het in het kader van dit stuk te veel om op te noemen, maar we doen toch een poging. De plaatselijke bakker was aanwezig met zijn producten en deelde gratis krentenbrood uit. Een werkende handmolen aangedreven door een motor en een maalkoppel uit de oudheid – geleend van het museum in Kranenburg – hadden veel belangstelling vooral van de jeugd. Met de tong uit de mond werd hier geploeterd om wat meel te krijgen. Verder was er een clown die op een geweldige manier kans zag niet alleen de jeugd maar ook de ouderen te vermaken met zijn goochelkunsten. Over jeugd gesproken, een groot aantal van hen was door een paar dames vakkundig geschminkt. Ook waren er grote bordspelen, tentjes voor de verkoop van koffie en frisdranken, sieraden, schilderijen en kaarten. Voorts een springkussen en niet te vergeten een echt draaiorgel dat voor de muzikale noot zorgde.
Dit alles in een paar woorden genoemd, maar u zult

In verband met de grote drukte lukte het niet om met windkracht te malen. Wel werd er gemalen met een klein steenkoppel, aangedreven door een motor en met een historische handmolen.

begrijpen dat daar echter een geweldige organisatie c.q. het werven van sponsoren aan is voorafgegaan.

Gezien de enorme belangstelling mogen we gerust concluderen dat het een zeer geslaagde dag was. De molen, waarom het uiteindelijk ging, heeft in de volle belangstelling gestaan, zowel van de plaatselijke bevolking als van het gemeentebestuur, vertegenwoordigd door de wethouder van molenzaken. Derhalve een "dank je wel" namens de molenaars voor de organisatrice, haar Beugense medewerkers en alle anderen die hebben bijgedragen tot het welslagen van dit festijn.

Frits Harteman

Traditionele transportmiddelen tijdens de themadag "Van boer tot bakker" in Rijkevoort

De Vooruitgang te Oeffelt

Naar aanleiding van de activiteiten in het kader van het "Jaar van de molen", verscheen het volgende artikel in de Heraut in Oeffelt.

Dag van het jaar van de molens op 9 september 2007 in molen "de Vooruitgang" in Oeffelt

De open dag was een grandioos succes. Meer dan 500 bezoekers zijn er geweest. De foto's van de Oeffeltse molen, vooral van de restauratieserie was een groot succes. De foto's uit de regio trokken veel bekijks. Ook de verschillende molentypes hadden alle aandacht. Verder de oude landbouwwerktuigen, hier kwamen veel vragen over de werking. Ook het maalproces was een schot in de roos, dankzij het beetje wind.
Dan Pietje Buijsse, hij trakteerde op krentenbrood en kluntjesmik. Met zijn humor erbij was dit zeer geslaagd.
Kit Elders en zijn maatje zorgden voor de juiste stemmingsmuziek met hun accordeon.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort
Van Boer tot Bakker

Zondag 9 september was het eindelijk zover. 'Van Boer tot Bakker' vond plaats. De molenaars van de Rijkevoortse molen en de leden van heemkundevereniging Rieckevorts Heem verzorgden samen deze dag. Met de korte kar en paard werd het koren naar het dorpsplein gebracht, alwaar het gedorst werd, gemalen in de molen en door de twee bakkers werd verwerkt tot brood. Dit alles onder muzikale begeleiding van een echte accordeonist. Daarna werd het brood uitgevent door SPAR winkelier Kuijpers op de bakfiets, met dank aan SPAR en Bakkerij de Haas. Enkele honderden bezoekers genoten van de tentoonstellingen in De Poel en in de molen zijn ongeveer 350 bezoekers geteld. Al met al een geslaagd evenement. De molenaars van de Rijkevoortse molen en de leden van heemkundevereniging Rieckevorts Heem willen iedereen dan ook bedanken die dit evenement mede mogelijk heeft gemaakt.

Paul Verheijen

Watermolen te Vierlingsbeek

Ook in Vierlingsbeek is de molendag succesvol verlopen.
Met de medewerking van de bakkerij Ummenthun en de stichting "De Oude Schoenendoos" kunnen we terugzien op een drukbezochte middag.
Vooral veel fietsers kwamen een kijkje nemen. In een tent werden video's gedraaid over de geschiedenis van de watermolen. De bakker zorgde voor suikerbrood in kleine marktkraampjes.
Dankzij het mooie weer is het een gezellige dag geworden en een uitstekende promotie voor het molengebeuren.

Harrie Kaanen

De Kilsdonkse molen

Inleiding

Deze molen heeft voor mij een speciale betekenis omdat mijn betovergrootvader aan mijn moederskant Cornelis van Aart deze molen in 1840 kocht en na een brand in 1842 de huidige stenen waterolie- en stellingkorenmolen liet bouwen. De molen heeft ook een zeer interessante geschiedenis waarvan ik ook via het molenaarsgeslacht Coppens, tevens aangetrouwde familie, leuke anekdotes heb gevonden, die illustratief zijn voor het molenaarsleven in de 16e tot 19e eeuw.
Het is tevens een geweldige prestatie van de familie Potters dat zij het voor elkaar krijgen dat de molens draaivaardig, in hun oude staat, anno 1880, hersteld gaan worden.
Daarnaast wordt het Aa-dal ook weer gedeeltelijk in ere hersteld.

Geschiedenis van de molen en zijn eigenaars

De molen heeft een lange geschiedenis. Al in 1233 wordt er melding gemaakt van een watermolen die hier gestaan zou hebben. Vermoedelijk is dat al de Kilsdonkse molen geweest. In 1378 gaf Jan van Berlaer, Heer van Helmond en Keerbergen, zijn deel van de gemene gronden aan de inwoners van Dinther. In een oude akte (augustus 1433) wordt de molen vermeld als een watermolen met twee raderen. Hij stond doormiddel van een aftakking, een molenbeek, met de Aa in verbinding met aan de ene kant (Dinther) een waterkoren- en aan de andere kant (Schijndel) een wateroliemolen die afwaterde in de molenwiel. Hij stond in Kilsdonk in het gehucht Beugt onder Dinther.
Uit een akte van 19 oktober 1491 blijkt verder dat de molen echter alleen tussen 1 oktober (St.-Remigius) en 17 maart (St.-Geertuid) als zogenaamde wintermolen dienst mocht doen. Gedurende geruime tijd waren zowel de Kilsdonkse molen als de windmolen van Heeswijk van dezelfde eigenaar die meestal beide verpacht werden aan een molenaar. 's Zomers werd er alleen op de windmolen gemalen. In 1799 verkocht de toenmalige heer van Heeswijk en Dinther van het kasteel Heeswijk, jonker C.J. Speelman, beide molens aan Nicolaas Coppens, die ze al vanaf 1783 in pacht had. Hij betaalde een bedrag van 6.784 gulden, 17 stuivers en 13 penningen voor de molens.

De eigenaar moest jaarlijks 32 gulden en 8 stuivers betalen aan het klooster van Binderen bij Helmond,

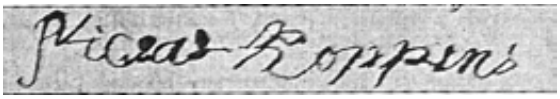

Handtekening van Nicolaas Koppens, staande onder het koopcontract van 11 november 1799

en een half vat rogge en een roggebrood van 13 pond aan de koster van Dinther. Wellicht wou de kasteelheer de molens kwijt omdat het recht op wind en water door de Franse revolutie afgeschaft was (Bataafse republiek) en het voor de kasteelheren onzekere tijden waren.

Koppens ondernam snel pogingen om het hele jaar te kunnen malen. Maar hij kreeg geen toestemming om de waterkoren- tot windkorenmolen te verbouwen omdat dat te veel concurrentie voor de Heeswijkse windmolen zou betekenen. Wellicht had hij die inmiddels verkocht of alleen de watermolen gekocht. Dat is uit de stukken niet duidelijk op te maken. Wel is bekend dat Nicolaas zonder vergunning in 1813 een houten windwatermolen op de plaats van de watermolen aan het bouwen was.
Deze Nicolaas Koppens was geen gemakkelijk man, blijkens processtukken uit de jaren 1795/1796. Verschillende keren had hij Heeswijkse boeren mishandeld van wie hij wist dat ze hun graan in Middelrode lieten malen. Sommige boeren vonden zijn scheploon te hoog. 3 (metrische) pond van een vat van 18,8 kg, terwijl 1/24 deel in de meierij gebruikelijk was.

In 's-Hertogenbosch werden onderstaande graanmaten gehanteerd:

Een mud	301	liter
Een zak of mouwer	150,5	liter
Een schepel	37,6	liter
Een vat	18,8	liter
Een kop	4,7	liter
Een maaltje	1,17	liter

In 1783 moest Hendrik Schoenmakers het ontgelden. Hij was door de mulder "met de vuyst op zijn hart geklopt… zeer in zijn gezicht bekrapt en er was veel hair uyt zijn hoofd getrokken geworden". Tien jaar later, in 1793, kreeg hij ruzie met Arie Verhagen tijdens welk Koppens met zijn mes naar Verhagen uithaalde. Gelukkig werd Arie slechts "door zijn rok en

In 1803 zag de molen er ongeveer zo uit

camisool gesneden".
Wat echter bij de heren schepenen de maat deed overlopen waren de gebeurtenissen op de avond van 12 juli 1795. Nicolaas Koppens kwam Antonij Glaudemans tegen bij diens boerderij. Onmiddellijk was mulder Koppens begonnen met "ijsselijk te vloeken" en had Glaudemans toegeschreeuwd: "Gij moet er nu aan, gij moet sterven, gij zult er niet meer naar Middelrode gaan, ik zal u goddoome dood steken!". Dit was voor Glaudemans duidelijke taal en hij bracht zich door een sprong over een sloot in veiligheid. Mulder Koppens sprong hem direct achterna en Glaudemans wist niets beters te doen dan terug te springen, waarbij hij midden in de sloot terecht kwam. De mulder dreigde nog steeds hem te vermoorden "in het water of eruit, zooals ik kan". Toen Glaudemans uit de sloot gekropen kwam zag Koppens kans hem met zijn mes "zwaare wonde in beyde zijne armen, mitsgaders een steek in zijn rug" toe te brengen. Inmiddels wisten toegeschoten voorbijgangers de twee vechtenden te scheiden. In de maand maart werden 's avonds in de herberg Dirk van Kilsdonk en zijn knecht Jan van der Burgt uitgescholden voor "strondbeesten" en ook met een mes bedreigd omdat ook zij hun koren in Middelrode ter molen brachten.
Na uitgebreide verhoren van diverse getuigen werd op 25 november 1796 door het schepencollege namens de drossaard van Heeswijk vonnis gesproken. Nicolaas werd slechts op één punt schuldig bevonden, namelijk het met een mes bedreigen van Jan van der Burgt. Hij werd veroordeeld tot een boete van 25 gulden en betaling van de gerechtskosten.
Zoals hierboven gezegd is was de molendwang reeds afgeschaft en werd het maalloon steeds meer met geld dan in natura betaald wat de mulders natuurlijk liever hadden.
In de Heeswijkse molen was op een der balken een gedichte geschreven dat voor zichzelf spreekt:

"Een molenaar een dief te zijn?
Mij dunckt het heeft geen redens schijn:
Wat hoeft hij om veel goeds te geven,
Een mensch, die van den wind kan leven?"

In 1832 bij de invoering van het kadaster omschreef de landmeter de molens als volgt:
Wind- en water-korenmolen. In hout gebouwd, met een omgang, staande op een arm der rivier de Aa, hebbende een scheprad, twee paar steenen tot het malen van rogge, tarwe, boekweit. Hij is in vrij goeden staat van onderhoud en gunstig gelegen. Nicolaas Coppens verhuurt hem aan zijn zoon Bartholomeus (Bartel) voor fl 440,—.
Paarden, water-oliemolen. In een niet ruim houten lokaal, staande op een arm der rivier de Aa, met een scheprad, 1 paar lopersteenen, een werkbank en een paar stegen. Nic. Coppens heeft hem zelf in gebruik.

Nicolaas Koppens stierf in 1838 op de respectabele leeftijd van 86 jaar.
Op 22 juni 1840 verkocht de familie Koppens de molen met molenhuis aan mijn voorouder Cornelis van Aart, geboren te Zegge in 1799, voor een bedrag van 14.825 gulden. De eerder genoemde Bartel kreeg op een andere plek in Heeswijk in 1842 vergunning voor het bouwen van een rosoliemolen tevens grutmolen "om haver en boekweit te schillen, tot grut te maken en de grut tot meel te malen". Hij was toen al 65 jaar en ongehuwd.
In datzelfde jaar op 14 augustus 1842 brandde de molen af en werd het complex in baksteen herbouwd.

Eerste steen van de Kilsdonkse Molen

De Kilsdonkse Molen omstreeks 1905

In de nieuwe stenen stellingmolen werd de eerste steen gelegd door mijn betovergrootmoeder. Zij was op dat moment 7 maanden zwanger van mijn overgrootmoeder en ¾ jaar getrouwd. Op de sluitsteen van de invaart staat vermeld:
Deze eerste steen gelegd door J.M.van Schijndel huisvrouw van C. van Aart, 22-9-1842 (zie foto).

De watermolen was snel gereed omdat men die ten tijde van de brand aan het restaureren was. Hij verzocht toestemming, mede op aandrang van de boeren en brouwers, om ook 's zomers met de watermolen te malen en vroeg om het vaststellen van het om te voeren peil (pegel). Dat werd tot in de Gedeputeerde Staten aangevochten omdat de gemeente Veghel last had van het hoog opgestuwde water en erop tegen was. Maar Cornelis trok er zich niet veel van aan en wist met succes door uitvluchten de maatregelen van de overheid te verijdelen. Tot in 1869 blijft deze kwestie slepen. Ondertussen heeft Van Aard wel een proces aan zijn broek hangen van tezamen 225 gulden voor te hoog opstuwen van de Aa, toen een boel geld.

Rond 1875 werden er nog diverse moderniseringen ingevoerd, ook bouwsporen getuigen hiervan. Cornelis was al 75 jaar en had ca. zeven jaar tevoren zijn rechterhand verloren. Zijn neef Luc uit Zegge kwam hem toen helpen omdat zijn zoon Jan Baptist als zoeaaf in het pauselijk leger zat tot 1870. In 1877 overleed zijn vrouw en werd het molenhuis verkocht en de molen te koop aangeboden Om de doorstroming van de rivier te verbeteren, kocht de gemeente Veghel de watermolen in 1880 van de zoon Jan baptist die toen molenaar op de molen was voor 7750 gulden. Cornelis van Aart was inmiddels in 1879 op bijna 80-jarige leeftijd in den Dungen overleden. In de opvolgende jaren werden o.a. de raderen en de stuwen gesloopt.
In 1882 werd de molen weer door de gemeente verkocht aan J. van Lith en de oliemolen gedeeltelijk tot woonhuis verbouwd met de bepaling dat de waterloop gehandhaafd moest blijven. Als windkorenmolen verwisselde hij nog enkele malen van eigenaar.
In 1928 kwam de molen die toen nog een kettingkruiwerk had in bezit van de familie Potters.
In 1937 verongelukte de molenaar Potter op de molen. Twee jaar later werd het kruiwerk vervangen door een traditioneler staartkruiwerk dat praktischer is op een korenmolen.
Uiteindelijk werden in 1954 de kap, de stelling en een deel van het metselwerk verwijderd. De oliemolen werd tot veevoedermaalderij met een dieselmotor omgebouwd.

In 2003 initieerde Paul Potters gedreven door het enthousiasme van de vereniging "De Hollandsche Molen" de oprichting van de stichting "De Kilsdonkse Molen" die in dat jaar de eigenaar van het complex werd.

Ontwikkelingen rond de Aa

In de 18e eeuw waren Heeswijk en Dinther ieder een eigen heerlijkheid onder het gezag van de kasteelheer van Heeswijk. De boeren betaalde hem de jaarlijkse pacht. Op de schrale Heeswijkse landbouwgronden werden hoofdzakelijk rogge en boekweit verbouwd. In Dinther dat ten gevolge van het beekdal van de Aa vruchtbaarder was werd ook haver, gerst, vlas en koolzaad verbouwd. De boekweit werd verwerkt tot meel of werd gegeten als grutten (boekweitengort). De Aa kon vroeger een onstuimige rivier zijn. Regelmatig zorgde hij voor wateroverlast en overstromingen (1757, 1788 en 1795), waarbij in 1757 het hele dorp overstroomde en vele koeien en schapen verdronken. Eeuwenlang was de waterafvoer van de Aa problematisch, omdat deze een groot gedeelte van het jaar lage waterstanden kende, maar bij flinke regenval het water niet kon verwerken. Ook door het meanderende karak-

De Kilsdonkse Molen zoals hij er nu nog bij staat

De Kilsdonkse molen zoals die er in 2009 uit moet zien, in spiegelbeeld zoals hij er nu nog uit ziet. De molen is rechtsdraaiend getekend, dit is een foutje van de tekenaar.

ter en de vele ondieptes kon de Aa het water niet goed bergen.
Al in 1545 werd door keizer Karel V de opvoer (stuw) hoogte van de watermolens in de hele meierij vastgesteld. In de 16e eeuw probeerde men al via afsnijden van bochten en het verwijderen van ondiepten de Aa te "normaliseren". Ook moest de rivier op een bepaalde breedte en diepte gebracht worden om hem bevaarbaar te houden. De Aa met zijn zijriviertjes ontspringt in de Peel. Het hoogveen werkt als een spons en voerde het enigszins zure water gedoseerd af. In Brabant trok na 1750 de economie en de landbouw weer aan (100 jaar daarvoor was Brabant een generaliteitsland en wingewest van Holland). Dit betekende dat de vruchtbare beemden langs de Aa meer voor landbouw dan voor hooiland gebruikt gingen worden, en landbouwers hebben liever geen hoge waterstanden.
Onder koning Willem I werd tussen 1822–1826 de Zuid-Willemsvaart gegraven. Dit zorgde voor grote hoeveelheden extra water, ook de snelle ontginning van de Peel was hier debet aan. Het Peelwater werd veel sneller afgevoerd en dat leidde tot steeds meer overstromingen. Hierdoor werd er druk op de lokale overheden uitgeoefend wat leidde tot het verdwijnen van alle watermolens langs de Aa. De Kilsdonkse molen was de laatste en is nog een uniek restant van deze hier uiteengezette geschiedenis. Ook de concurrentie van de windmolen was rampzalig voor de watermolens. Al die tijd ging de "normalisatie" van de rivier de Aa verder tot deze in 1937 gereed kwam.

In een later stukje zullen we u op de hoogte brengen over de restauratie van dit, wellicht in de wereld, unieke project.
Meer informatie is te vinden op:
www.kilsdonksemolen.nl

Mari Goossens
Dieric Boutsstr. 25
Boxmeer
Juli 2007

Bronvermelding:
- Het Molenaarsgeslacht Coppens van Drs. H. van Bommel (1979)
- Het goederenbezit van de Heer van Heeswijk in Heeswijk
- De HaDeejer door Riet Mariën
- De Brug door Hieke Stek
- Rapport historisch onderzoek "De molen van Kilsdonks bij Dinther" door Ester Vink, (november 2001)

Excursie naar Xanten

Zaterdag 29 september jl. had Peter Pouwels een excursie naar Xanten georganiseerd voor de leden van de Vereniging Molenvrienden Land van Cuijk en hun partners. Bezocht zou worden het archeologische park en de Kriemhildmolen. Een 20-tal deelnemers trof elkaar op het parkeerterrein van het museum. Helaas waren de weersomstandigheden niet zodanig om over naar huis te schrijven. Lage temperatuur en een miezerig regentje. Dan laat een kop koffie in de "Romeinse" herberg zich goed smaken. Inmiddels was de gids gearriveerd en kon de rondgang beginnen met een inleidend gesprek over de Romeinse tijd in Xanten en het ontstaan van het park. Hierbij werd nadrukkelijk vermeld dat alles wat we te zien zouden krijgen nieuwbouw was. Echter alles was gebouwd op de originele fundamenten. Vervolgens werd de tempel bezocht, een kopie van die in Nimes, en de restanten van de originele fundamenten die onder de tempel te zien zijn. Achtereenvolgens werden het kleine badhuis, handwerkhuisjes waar men bezig was met ambachtelijk werk en het museum met winkel bezocht. Ook de bouw van een toekomstige smederij werd gepasseerd en een overdekte plaats met de oorspronkelijke fundatie van een woonhuis werden bekeken. Dit alles met uitvoerige toelichting van de gids die ons vervolgens mee nam naar het amfitheater. Hier eindigde de taak van de gids en werd afscheid van haar genomen. We konden op eigen gelegenheid de rest van het park bezoeken, maar de aanvankelijk zachte regen was er niet minder op geworden zodat het niet aangenaam meer was om op de steeds modderiger wordende paden verder te gaan. Besloten werd daarom het park maar te verlaten en de molen op te zoeken.

Voor een aantal onder ons was het niet het eerste bezoek aan deze molen die ons met een draaiend gevlucht begroette. Toch blijft het door zijn ligging en bouw op de stadsmuur een interessante molen om weer eens te zien. Hij is nl. in vol bedrijf, er wordt gemalen en met het gemalen meel in de aangrenzende bakkerij gebakken. In het winkeltje onder in de molen wordt op gebied van levensmiddelen zowat van alles verkocht. Elke vierkante meter ruimte is benut. Jammer was het dat het voortdurend regende, zodat het op de stelling met het draaiende gevlucht (fokwieken) niet aangenaam was. De molenaar vertelde uitvoerig over de molen die voor 30 jaar gepacht is van de gemeente Xanten. Ook hier zijn er problemen met het onderhoud. Scheurvorming in de romp vooral daar waar het rechte gedeelte overgaat in het conische en

moeilijkheden tijdens het vangen bij een bepaalde snelheid van het gevlucht. De vang bestaat uit een ijzeren bandvang. De molen werd door een aantal van ons uitvoerig bekeken. Hiervoor werd de vang opgelegd zodat een bezoek in de kleine kap mogelijk was. Op de steenzolder lagen 2 koppel stenen, waarvan 1 was opengelegd en waar niet mee gemalen wordt, met het andere werd volop gemalen waarbij de alarmbel van de kaar de volle aandacht kreeg. Wij konden ook nog in het aangrenzende gedeelte de in restauratie zijnde dieselmotor bekijken. Met deze restauratie is men al jaren bezig.

Na het bezoek aan de molen trokken we naar het "restaurant" aan de overzijde van de molen om ons daar te goed te doen aan koffie en koeken, gebakken van het op de molen gemalen meel. Al met al een gezellige aangelegenheid in een eenvoudig onderkomen, waar men zich gezellig met elkaar onderhield. Echter aan alles komt een eind, zo ook hier. De koffie en de koeken hadden zich goed laten smaken. Er werd afscheid genomen zowel van de molenaar als van elkaar. Restte ons nog de terugreis naar het Land van Cuijk en Noord-Limburg.

Peter bedankt voor de organisatie. We zijn benieuwd wat de excursie van het volgende jaar ons zal brengen.

Tekst: Frits Harteman
Foto: Peter Pouwels

Molenpoëzie

Tijdens de Vlaams-Brabantse Contactdag op 6 oktober 2007 lazen we tijdens het bezoek aan De Lilse Meulen te Sint-Huibrechts-Lille (B) onderstaand ingelijst gedicht waarvan de dichter ons helaas niet bekend is.

Daar staat hij met zijn grijze kap,
zijn lange staart en steile trap,
en vier mooie wieken hoog in de lucht,
die zwieren en zwaaien in volle vlucht.

Aan een koord hangt een zak,
die langzaam gaat naar boven,
en de molenaar, wit bestoven,
fluit een deuntje blij van zin,
en trekt de zak het venster in.

De wieken zwaaien en zwieren,
de wieken draaien en gieren.
De stenen knarsen en ronken,
waar tussen het graan is gezonken.
Van boven was het graan nog heel.
Van onder is het stuivend meel.

Als God het niet meer waaien liet,
hadden de molenaars veel verdriet.
De man, hij wist niet wat te beginnen:
hij moet met de wind zijn brood winnen.

De molenbiotoop

De Gerarda te Heijen

Nadat in de tweede wereldoorlog de voorganger van de huidige Gerardamolen was opgeblazen, moest molenaar Kessels met een ruwoliemotor zijn bedrijf voortzetten. Aangezien ook direct na de oorlog de omgeving nog niet op het elektriciteitsnet wordt aangesloten, besluit Kessels om een achtkant op te kopen als vervanging van de opgeblazen windmolen. Waarschijnlijk was er toen meer windvang dan vandaag de dag, omdat het anders de vraag is of de investering in een windmolen toen nog lonend geweest kan zijn.

Gelukkig ziet het er tegenwoordig in de zuidwestrichting allemaal nog goed uit. In deze dominante windrichting staat de molen goed vrij en veel andere molenaars zouden hier jaloers op kunnen worden.
In de andere windrichtingen, met name van noordwest tot en met oost, is het jammer genoeg slechter gesteld met de windvang. Met name de bomen in de tuin naast de molen nemen veel wind weg.
De rij eikenbomen langs de rijksweg in de zuidrichting houdt ongeveer 100 meter voor de molen op, zodat in deze richting de windvang vrij goed is en het vrije zicht op de molen gewaarborgd is.

Streefsituatie

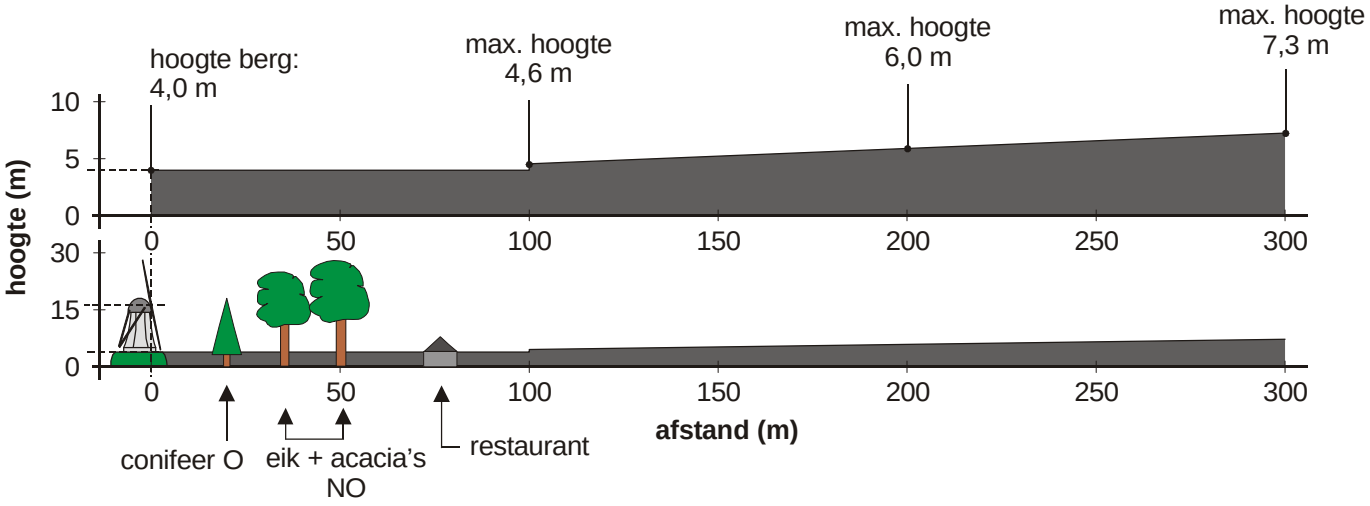

Berekening van de maximale objecthoogte: de molen is een bergmolen met een berg van 4 meter. De askophoogte komt voor deze molen op 16,5 meter.
Volgens de normen voor ruw terrein is het donkergrijze gebied de toegestane objecthoogte.
Bij de onderste figuur zijn de hoogte- en afstandschaal gelijk en zijn ter illustratie de molen en enkele hoge objecten uit de omgeving aangegeven, bij de bovenste figuur is voor de duidelijkheid de hoogteschaal 3x uitvergroot. De getallen geven de maximale objecthoogte op basis van ruw terrein aan.

Actuele situatie per windrichting

NW: hoge berken zorgen van NW tot N voor windbelemmering

N: de nog jonge eik kan in de toekomst problemen geven
NO: eiken en acacia's geven een zeer slechte windvang

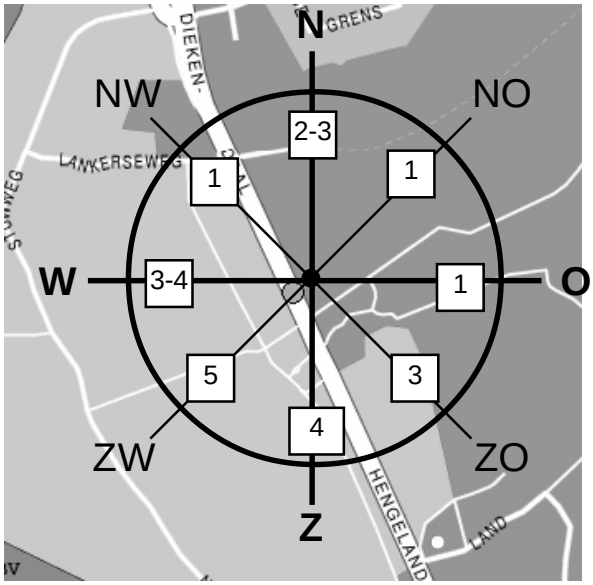

Beoordeling biotoop:
1 slecht
2 bedenkelijk
3 matig
4 aanvaardbaar
5 goed

O (foto van steenzolder):
een flinke conifeer op slechts 20 meter van de molen zorgt ook in de winter voor windbelemmering

ZW: goede biotoop, de bomen staan verder dan 200 meter weg

Eindbeoordeling

Bij de Gerarda zijn er, afhankelijk van de windrichting, grote verschillen in de kwaliteit van de biotoop. In de belangrijkste richting (het zuidwesten) is de windvang erg goed, maar veel andere windrichtingen laten te wensen over of zijn ronduit slecht.
In de directe nabijheid van de molen staan nog een aantal niet volgroeide bomen en coniferen, zodat we moeten vrezen dat de biotoop nog slechter zal worden.

De molen heeft het Van Bussel-wieksysteem en een hoge berg, zodat de wind vrij goed benut kan worden.

In het Nederlands Molenbestand van 1997 werd de biotoop nog met matig (3) beoordeeld. Gelet op de goede windvang van zuid tot west is deze beoordeling nog gerechtvaardigd, maar het is bedenkelijk dat de windvang van het noordwesten tot het zuidoosten mogelijk nog toe zal nemen.

Tekst: Mari Goossens en Marko Sturm
Foto's: Mari Goossens

Het bloed kruipt waar het niet gaan kan

Na meer dan 100 jaar weer een "mulder"in de familie!

Windkracht 5, de wieken klieven door de lucht, de zeilen klapperen driftig. In de molen is de muziek te horen van in elkaar grijpende raderen. De klapspaan tikt ritmisch tegen de aanslag aan, en het graan loopt geleidelijk vanaf de schuddebak het kropgat in. Je hoort het "zingen" van de molenstenen. In het strijklicht zie je een nevelsluier van stuifmeel ronddwarrelen, de uitdrukking "wie in de molen komt wordt allicht bestoven" is hier wel op zijn plaats. Je ruikt de geur van het vers gemalen graan. De oude houten balken kraken en alles schudt en davert, de hele molen komt tot leven! De molenaar houdt ondertussen een oogje in het zeil. De wind is z'n grote vrind! Je proeft de sfeer van de draaiende molen. Vroeger hoorde deze sfeer bij het dagelijkse werk van de zwoegende molenaars, die met de molen hun brood verdienden.
Nu pakken vele vrijwilligers dit werk weer op. Niet voor de kostwinning, maar om er voor te zorgen dat molens levende monumenten blijven. Voor de hobby dus!

Huub van Erve (l) feliciteert Peter Pouwels na het slagen voor het molenaarsexamen

Als kroon op het werk heb ik, na een drie jaar durende opleiding, op donderdag 27 september, het examen tot vrijwillig molenaar op de "Martinus" molen te Beugen, met goed gevolg afgesloten.
Na meer dan honderd jaar is er weer een echte 'mulder' in de familie Jacobs in Groesbeek, die nog steeds de bijnaam "van de mulder"dragen. Na de afronding van de opleiding tot vrijwillig watermolenaar van 2002 tot 2004, ben ik aansluitend begonnen aan de opleiding tot vrijwillig molenaar 'voor de wind'. Al vanaf het eerste moment dat ik op een windmolen kwam, had ik het gevoel of alsof ik hier thuis hoorde, ondanks dat ik geen directe relatie met een molen had. Alles kwam mij zo vertrouwd voor, alsof ik altijd al op een molen had gewerkt. Lange tijd dacht ik, dat ik een klap van de molen had gehad en dat ik besmet was met een 'virus', maar achteraf ben ik er achter gekomen dat het in de genen zat, oftewel het bloed kruipt waar het niet gaan kan!

Nu weet ik dat mijn oudvader van mijn moederskant, **Jacobus Jacobs**, geboren te Mook 17-07-1795 molenaar was op de Noordermolen te Groesbeek, van 1824 tot 1885. En zijn vader, mijn oud grootvader **Antonius Jacobs**, geboren te Malden 1752, molenaar is geweest op de Biesseltse molen, van 1778 tot 1827.
Ook de vader van Antoinius, mijn oud overgrootvader **Jacob(us) Jacobs** blijkt molenaar geweest te zijn, waarschijnlijk heeft hij ook op de Noordermolen zijn vakmanschap opgedaan.

Met dank aan allen die mij geholpen hebben om mijn missie tot een succes te maken. Met speciale dank aan molenaar Harry Kaak, Jan Coopmans, Theo van Bergen, John Houben, Mari Goossens, Paul Verheijen, Frits Harteman, Hans Heijs, Jos van Dulmen en Hans Titulaer.

Peter Pouwels

Aan de licht

Gerd Hage

Gerd Hage (67) is geboren in Celle (Noord-Duitsland). Hij is getrouwd met Elke, samen hebben ze een dochter en wonen in Goch.

Na zijn Abitur (eindexamen gymnasium) in 1960 werd hij officier bij de Duitse luchtmacht.
In de loop van de jaren werkte hij, nationaal alsook in NAVO-verband op het gebied van de luchtverdediging, zowel bij inzet als ook bij opleidingen.
Na drieëneenhalf jaar oponthoud in Amerika werd hij naar Kalkar overgeplaatst en ging daar in 1996 met pensioen.

Begin 1997 zocht de molenvereniging Kalkar nog vrijwillige medewerkers voor de net gerestaureerde molen. Op dringend aanraden van zijn vrouw, Elke, die zei: "Ga daar eens kijken!'' gebeurde het natuurlijk ook zo. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat de nieuwe "molenhelpers'' de entree zouden ontvangen en de bezoekers rondleiden.
Maar de toen daar werkzame molenaar erkende al vrij snel dat hij hulp kon gebruiken en begon Uschi Möhrer, Ludwig van der Grinten en Gerd met de bediening van de molen vertrouwd te maken.

In het jaar 2000 werd Gerd lid van het Gilde Vrijwillige Molenaars en begon zijn opleiding bij Ben Verheijen op de Jan van Cuijk.
In oktober 2006 viel de eer aan Theo van Bergen om Gerd verder op te leiden.
Dit lukte en op 27 september deed Gerd zijn eindexamen op de Martinus te Beugen.

Naast de werkzaamheden als molenaar op de molen te Kalkar, geeft Gerd ook rondleidingen in de stad Kalkar en de Nikolaikerk aldaar.

Übung macht den Meister

Een woord van dank aan de molenaars Theo van Bergen en John Houben, die ons met veel expertise, passie en geduld op weg hebben geholpen naar het examen tot vrijwillig molenaar. Het slagen voor het examen was dé kroon op het werk voor ons allen, hierdoor kunnen we nu tevreden en met veel plezier terug kijken op die mooie en leerzame periode, op de Vooruitgang in Oeffelt. Het lesprogramma kreeg zelfs een internationaal tintje, speciaal aangepast voor Gerd Hage, onze Duitse collega van de molen in Kalkar. Een gedeelte van de les werd zelfs in het Duits gedaan. Deze tweetalige opleiding leidde soms tot de situatie waarin Gerd de handen in de lucht stak en tegen Theo zei: "Ich höre Sie, aber verstehe Sie nicht." Menig zaterdagmorgen hebben we in Oeffelt in de molen doorgebracht, waarbij ons, door de deskundige hulp van Theo en John de fijne kneepjes van het vak werden bijgebracht. Ontzettend veel hebben we geleerd en onder het genot van vele liters koffie werd de droge lesstof tot een smeuïg geheel weggewerkt. Bijgebleven zijn de verschillende molentypes, kruiwerken, wieksystemen, de 3 depressies, de 8 winden en de 10 geboden en niet vergeten de heerlijke koeken van Jan. Onze speciale dank aan "meester" molenaar Theo van Bergen.

Vrijwillige molenaars Peter Pouwels en Gerd Hage

Und der Meister… der macht koffie.

Tot ziens und
Glück zu!

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

De molen is geopend op vrijdag van 13.00 tot 16.00 uur. Niet alleen molenaar Harry Kaak, maar ook molenaar Frank Heeren zal op deze middagen draaien. Op de Nooitgedacht is Jos van der Heijden uit Groeningen begonnen als leerling-molenaar, hij komt ook regelmatig voor de opleiding naar de Reus.

De Martinus te Beugen

Om met het slechte nieuws te beginnen. Vandalen hebben het blijkbaar nodig gevonden om de twee duimdikke windhaken bij de entree van de muren te slopen. Een ervan is terug gevonden en weer geplaatst.

Op 27 september hebben 4 leerling-molenaars op de Martinus examen gedaan voor het getuigschrift van de Hollandsche Molen. Drie van hen zijn geslaagd t.w. onze leden Peter Pouwels en Gerd Hage alsmede Gerrit Jurgens uit Dommelen. Helaas is één kandidaat afgewezen.

De buil in de Martinus was op tijd klaar om bij de activiteiten voor het Jaar van de molen de eerste bloem te produceren. Hiervoor werd het meel gebruikt dat buiten de molen gemalen werd met een klein motorgedreven steenkoppeltje.

De buil waarvan in de afgelopen nummers sprake was, is gereed gekomen en heeft zijn eerste bloem geproduceerd. Afgezien van een paar kinderziekten mogen we best tevreden zijn met het resultaat. Het plan om de buil d.m.v. een aandrijving op de luitafel te laten werken kon i.v.m. ruimtegebrek op de steenzolder niet doorgaan. Hierdoor waren we genoodzaakt uit te wijken naar de meelzolder, waar de buil nu wordt aangedreven door een elektromotor.

De Jan van Cuijk te Cuijk

Op zondag 19 augustus vond in het kader van het jaar van de molens een molenfeest plaats rondom de Cuijkse molen. Om 11.00 uur werden de nieuwe molenzeilen aangeboden aan de wethouders Kroet en Janssen van de gemeente Cuijk. 900 bezoekers konden we deze dag verwelkomen op de molen (zie verslag elders in de Molenvriend).

Afgelopen periode hebben we te kampen gehad met een zeer zwaar draaiende molen. De kammen van het bovenwiel en de bonkelaar grijpen zo diep in elkaar dat draaien op bepaalde windrichtingen onmogelijk is. Molenmaker Beijk heeft de zaak bekeken en geconstateerd dat de oorzaak hoofdzakelijk in de kruivloer zit. Dit euvel is ook al meegenomen in het PIP-plan.

Ondertussen heeft er op de molen ook een bouwkundig onderzoek door een extern onderzoeksbureau plaatsgevonden, in opdracht van de gemeente Cuijk. Het pakhuis toont een nogal ernstige vorm van betonrot.
Het stuc- en voegwerk en de toegangsdeur met kozijn zijn eveneens in een slechte staat. Het steeds maar weer groen worden van de molenromp is eveneens een terugkomend probleem.

Naar aanleiding van bovenstaande punten en nog enkele andere zaken heeft er onlangs een gesprek plaats gevonden met de verantwoordelijke wethouder. Zowel de molenaars als de wethouder zijn van mening dat er op korte termijn actie ondernomen moet worden aan de genoemde gebreken.

De Bergzicht te Gassel

Over deze molen valt momenteel bijzonder weinig te vertellen. Fa. Beijk moet binnenkort nieuw gaas op de kap aanbrengen om het wegpikken van het riet door vogels tegen te gaan.

De Reus te Gennep

Onze leerling Peter Pouwels is onlangs geslaagd voor de opleiding tot windmolenaar en zal nu ook regelmatig op de Reus draaien.

De Mariamolen te Haps

Jammer genoeg hebben we over deze molen geen mededelingen ontvangen.

De Gerarda te Heijen

Deze keer zijn er geen bijzonderheden te melden.

De Lindense molen te Katwijk

Er is de laatste maanden weinig gedraaid met de molen maar wel veel geklust aan het gevlucht. Alle kluften zijn vernieuwd en één van de voorzomen is uitgestukt. Dit karwei is nu af en Peter Simons hoop dat er in de komende maanden meer tijd is om te draaien.

De Vooruitgang te Oeffelt

Gerd Hage en Peter Pouwels zijn geslaagd bij de najaarsexamens 2007 van De Hollandsche Molen, die dit keer in Beugen gehouden werden.
In Oeffelt zijn weer twee leerlingen gestart: Frans Heessen en Rob Snel.

De Korenbloem en de watermolen te Oploo

Over de molens is over het afgelopen tijdvak niet veel te melden.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

Op 14 juli vond het proefexamen plaats, van de drie kandidaten slaagden er twee. We zijn inmiddels in het bezit van een oude wanmolen, die met enkele spijkers, plankjes en wat werk is omgetoverd in een goed werkend museumstuk. Op 2 september heeft, in het kader van Blazen voor de Molen, muziekvereniging Sint-Rochus een concert gegeven onder de molenstelling. Dit zou op 2e Pinksterdag plaatsvinden maar door de regen was dit verzet. Ongeveer 80 belangstellenden genoten van de muzikale klanken van deze 102-jarige fanfare.
Op 9 september vond 'Van Boer tot Bakker' plaats. Deze dag werd in Rijkevoort georganiseerd in combinatie met Heemkundevereniging Rieckevorts Heem.

De molenaars hebben de verlichting in de molen verder verbeterd, naast het ophangen van een extra lamp op de graanzolder zijn alle gloeilampen vervangen door spaarlampen. Dit scheelt zo'n 600 watt per uur als de verlichting brandt.

Bij het huwelijk van Lydia Janssen en Paul Verheijen sierden twee fietsen de stelling van de Luctor et Emergo.

Op 29 september is er 's morgens brand uitgebroken in de molen. Gelukkig is dit niet waar, maar de vriendengroep van Paul Verheijen had samen met Mari en de bedrijfsbrandweer van Intervet een brand in scène gezet. Paul werd gebeld dat er een 'ongelukje' op de molen was gebeurd. Gehoopt werd dat Paul in blinde paniek naar de molen zou komen, maar hij had al iets verwacht. Na een watergevecht met de brandweerspuit werd Paul meegenomen naar Sloten om te gaan wiekdraaien. Helaas ging dit niet door omdat de stelling te glad was en het wiekdraaien om veiligheidsredenen hierdoor niet door kon gaan (wegens gevaar voor uitglijden bij het wegduwen van het gevlucht). Op 12 oktober trouwde molenaar Paul Verheijen met Lydia Janssen. Voor deze gelegenheid hebben de collega molenaars uit de buurt de molen versierd met twee fietsen en in de vreugd gezet. (Zie ook elders in dit nummer.)

Via deze weg willen wij iedereen bedanken die mee heeft geholpen bij het versieren van de molen voor

ons huwelijk. Dit was een erg leuke en originele verrassing voor ons.

Lydia en Paul Verheijen

Op 27 oktober is heer Vos overleden, de eigenaar van de winkel onder de molen. Hiervoor heeft de molen in de rouw gestaan.
Ook heeft de gemeente, niet naar aanleiding van de namaakbrand, twee extra poederblussers erbij geplaatst en tevens de aanwezige blussers eindelijk weer eens gecontroleerd.

De Heimolen te Sint-Hubert

Wat de invaart betreft is er nog steeds niets veranderd sinds de instorting op 17 februari.
De sanitaire voorzieningen zijn inmiddels tot in de puntjes afgewerkt door de molenaars. Walter heeft de vier zeilen van het gevlucht gehaald, om deze te repareren en verder te behandelen met hydroline. In de molen zelf is ook het een en ander gebeurd, onder in de molen, op de meelzolder en op de steenzolder zijn enkele stempels onder de draagbalken geplaatst, maar wanneer dit alles gerepareerd gaat worden, weten de molenaars nog niet.

Ook vinden de kleinkinderen van Harry dat de molen weer snel in orde moet komen. Ze hebben een spandoek geplaatst bij de molen met de tekst:

2007 Het jaar van de molen
Opa wanneer kan je de molen weer laten draaien.

Walter en Harry hopen dit jaar nog, om deze wieken weer rond te laten gaan.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Het dak van het oude molenpakhuis (nu de molenaarswoning) is eindelijk gereed. Verder zijn er geen bijzonderheden te melden, de molen draait goed.

In het kader van de aktie „Alte Leute auf der Mühle, Zeitzeugen" hebben oudere mensen de molen bezocht.

De Hamse Molen te Wanroij

Bij controle van de molen bleek er een scheur in de as te zitten. Nadat deze scheur door de molenaars zelf en door molenmaker Beijk bekeken was, bleek het loos alarm te zijn. De molen heeft hierdoor wel drie weken stil gestaan. In september zijn het gevlucht en de staart geverfd.
Verder zijn de molenaars nog bezig met het afwerken van het toilet.

De rabokoe is op bezoek geweest bij de molen.

Tekst: Mari Goossens en Marko Sturm
Foto's: Mari Goossens, Frits Harteman en Ludger Pauls

Het dak van de woning onder de Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide is eindelijk gereed gekomen.

(advertentie)

bol
accountants teamplayers

Boxmeer
Spoorstraat 73, 5831 CK Boxmeer
Postbus 142, 5830 AC Boxmeer
T: (0485) 56 12 00
F: (0485) 56 12 05
E: info@bolaccounts.nl
I: www.bolaccounts.nl
Ook gevestigd in Schijndel en Venray

persoonlijk professioneel prestatiegericht

(advertentie)

BEIJK
molenmakers
houtrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305

(advertentie)

Als je vooruit wilt in de veehouderij,
kom dan eens met Hendrix praten.

Natuurlijk moet uw voerleverancier verstand hebben van voer. Maar hij moet ook met verstand van zaken kunnen meepraten over huisvesting, gezondheid, bedrijfsontwikkeling en milieu. Want uw bedrijfsresultaten hangen van veel meer af dan van voer alleen.
De Legpluimveegroep durft verder te kijken dan het voer dat zij leveren. Zij hebben een praktische kijk op hoe je een boerenbedrijf gezond kunt houden, nu én in de toekomst. Dat wordt des te belangrijker nu het er steeds meer om draait om de kosten te beheersen.

Hendrix

Legpluimveegroep
Hoofdstraat 4
6598 AD Heijen
telefoon 0485-490777

a nutreco company